

CZU: 343.213:343(478)(094.4)

[http://doi.org/10.59295/sum3\(163\)2023_01](http://doi.org/10.59295/sum3(163)2023_01)

UNELE ASPECTE ALE LATURII OBIECTIVE A INFRAȚIUNILOR PREVĂZUTE LA ART. 259 DIN CODUL PENAL

Serghei BRÎNZA, Alexandru STRÎMBEANU

Universitatea de Stat din Moldova

În cadrul prezentului studiu sunt supuse analizei: momentul de consumare a infracțiunilor prevăzute la art. 259 din Codul penal al Republicii Moldova, precum și urmările prejudiciabile ale acestora; tentativa și pregătirea în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 259 din Codul penal al Republicii Moldova; legătura cauzală dintre fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile, prevăzute la art. 259 din Codul penal al Republicii Moldova. Infracțiunile, prevăzute la art. 259 din Codul penal al Republicii Moldova, sunt infracțiuni materiale. Poziția față de structura laturii obiective a acestor infracțiuni trebuie diferențiată în funcție de modalitățile normative ale acțiunii adiacente din cadrul faptei prejudiciabile. În cazul infracțiunilor prevăzute la art. 259 din Codul penal al Republicii Moldova, urmările prejudiciabile sunt legate cauzal de acțiunea adiacentă de distrugere, deteriorare, modificare, blocare sau copiere a informației, ori de dereglare a funcționării calculatoarelor, a sistemului sau a rețelei informatice, care, la rândul său, este legată cauzal de acțiunea principală de acces ilegal la informația computerizată.

Cuvinte-cheie: *infracțiune formală, infracțiune materială, momentul de consumare a infracțiunii, faptă prejudiciabilă, urmări prejudiciabile, tentativa de infracțiune, pregătirea de infracțiune, legătura cauzală.*

SOME ASPECTS OF THE OBJECTIVE SIDE OF THE OFFENSES PROVIDED IN ART. 259 OF THE CRIMINAL CODE

In the present study the following aspects are analyzed: the moment of consummation of the offenses provided in art. 259 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, as well as their prejudicial consequences; attempt and preparation in the case of the offenses provided in art. 259 of the Criminal Code of the Republic of Moldova; the cause-and-effect relationship between the prejudicial act and the prejudicial consequences, provided in art. 259 of the Criminal Code of the Republic of Moldova. The offenses, provided in art. 259 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, are material offenses. The position regarding the structure of the objective side of these offenses must be differentiated according to the normative modalities of the adjacent action within the prejudicial act. In the case of the offenses provided in art. 259 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, the prejudicial consequences are causally related to the adjacent action of destroying, deteriorating, changing, blocking or copying information, the malfunction of the computers, computer systems or networks, which, in turn, is causally related to the main action of illegal access to computerized information.

Keywords: *formal offense, material offense, the moment of consummation of an offense, prejudicial act, prejudicial consequences, attempt to commit an offense, preparation for an offense, cause-and-effect relationship.*

Introducere

Nu toate infracțiunile au urmări prejudiciabile. Doar infracțiunile materiale le pot avea. În acest sens, suntem de acord cu S. Copețchi și I. Hadîrcă care menționează: „Divizarea componentelor de infracțiune în materiale (cu urmări prejudiciabile) și formale (fără urmări prejudiciabile) decurge din confruntarea componentei de infracțiune cu dispoziția normei juridico-penale. La o analiză atentă a normelor din partea specială a Codului penal conchidem că, într-adevăr, nu toate normele incriminatoare conțin prevederi ce indică asupra urmărilor prejudiciabile” [1, p. 133-134]. Un punct de vedere asemănător este exprimat de către S. Botnaru: „Infracțiunea cu componentă materială se consideră consumată din momentul survenirii urmărilor prejudiciabile, cea cu componentă formală – în momentul săvârșirii faptei” [2, p. 145].

O asemenea concepție este promovată nu doar în doctrina penală, ci și în jurisprudența Curții Constituționale a Republicii Moldova. De exemplu, în pct. 68 din Hotărârea nr. 22 din 27.06.2017 privind excepția de

neconstituționalitate a unor prevederi ale articolului 28 alin. (1) din Codul penal, Curtea Constituțională a Republicii Moldova statuează: „Excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu este o infracțiune de rezultat (materială), astfel încât consumarea ei este legată, în mod obligatoriu, de producerea unor consecințe prejudiciabile (evid. ns.), și anume: „cauzarea daunelor în proporții considerabile intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice” [3]. În pct. 72 din Hotărârea nr. 33 din 07.12.2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolele 327 alin. (1) și 361 alin. (2) lit. d) din Codul penal, Curtea Constituțională a Republicii Moldova reține: „Abuzul de putere sau abuzul de serviciu este o infracțiune de rezultat (materială), astfel încât consumarea ei este legată, în mod obligatoriu, de producerea unor consecințe prejudiciabile (evid. ns.), și anume: „cauzarea daunelor în proporții considerabile intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice” [4].

După această notă introductivă, este necesar să analizăm: 1) momentul de consumare a infracțiunilor prevăzute la art. 259 CP RM, precum și urmările prejudiciabile ale acestora; 2) tentativa și pregătirea în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 259 CP RM; 3) legătura causală dintre fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile, prevăzute la art. 259 CP RM.

Rezultate obținute și discuții

1. Momentul de consumare și urmările prejudiciabile

Considerăm că formularea „distrugerea, deteriorarea modificarea [...] informației, [...] dereglarea funcționării calculatoarelor, a sistemului sau a rețelei informatice” (care este folosită în dispoziția de la alin. (1) art. 259 CP RM din momentul adoptării Codului penal în vigoare și care nu a fost afectată de adoptarea Legii nr. 278 din 18.12.2008 pentru modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova [5] (în continuare – Legii nr. 278/2009)) are un caracter eliptic, concentrând în ea descrierea atât a faptei prejudiciabile, cât și a urmărilor prejudiciabile, precum și a legăturii cauzale.

La o ipoteză similară se referă S. Brînza: „La alin. (1) art. 145 CPRM nu sunt descrise semnele concrete ale laturii obiective a infracțiunii examinate, legiuitorul preferând o formulare eliptică „omorul unei persoane”. În această exprimare, legiuitorul nu a considerat necesară o descriere mai amplă, deoarece s-a folosit de însușirea obiectivă a substantivului („omorul”), provenit dintr-un verb, de a comprima în el descrierea: 1) faptei prejudiciabile constând în acțiunea sau inacțiunea de lipsire ilegală de viață a unei alte persoane; 2) urmărilor prejudiciabile, și anume moartea cerebrală a victimei; 3) legăturii de cauzalitate dintre fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile” [6]. Extrapolând ideea de descriere eliptică a unei infracțiuni în textul legii penale, I. Soroceanu afirmă: „Dacă totuși legiuitorul a preferat să folosească o exprimare eliptică, explicația trebuie căutată în faptul că nu a socotit necesară descrierea mai amplă a conținutului incriminării. În definiția omorului legiuitorul se folosește de însușirea obiectivă a substantivului provenit dintr-un verb – uciderea, de a comprima în el descrierea acțiunii – manifestarea de violență față de victimă, rezultatul imediat – moartea victimei, cât și legătura de cauzalitate dintre faptă și rezultat și de a exprima concludent aceste realități. O asemenea tehnică mai folosește legiuitorul și în cazul altor incriminări, de exemplu, *distrugerea* (evid. ns.) [...] etc.” [7]. O abordare asemănătoare este promovată de către M. -K. Guiu: „Așa-numitele „infracțiuni cu rezultat comprimat” (omorul, uciderea din culpă etc.), în care *verbum regens* descrie atât acțiunea, cât și rezultatul ei material (moartea, *distrugerea* (evid. ns.)), infracțiunile de vătămare corporală, precum și eventualele infracțiuni complexe care absorb un asemenea rezultat” [8].

Descrierea urmărilor prejudiciabile ale infracțiunii prevăzute la art. 259 CPRM trebuie să ia în considerare caracterul eliptic al formulării „distrugerea, deteriorarea, modificarea [...] informației, [...] dereglarea funcționării calculatoarelor, a sistemului sau a rețelei informatice”. Ca model apropiat poate fi prezentată structura laturii obiective a infracțiunii prevăzute la art. 197 CP RM, propusă în 2005 de către S. Brînza: „1) fapta prejudiciabilă care constă în *acțiunea sau inacțiunea de cauzare a distrugerii ori deteriorării* (evid. ns.); 2) *urmările prejudiciabile sub forma distrugerii sau deteriorării în proporții mari* (evid. ns.); 3) legătura de cauzalitate dintre fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile” [9, p. 305]. Ulterior, S. Brînza a renunțat la această manieră de prezentare a structurii laturii obiective a infracțiunii prevăzute la art. 197 CP RM: „Latura obiectivă a infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 197 CP RM are următoarea structură: 1) fapta prejudiciabilă care constă în *acțiunea sau inacțiunea de distrugere ori deteriorare*; 2) urmările

prejudiciabile sub formă de daune în proporții mari; 3) legătura de cauzalitate dintre fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile” [10, p. 981]. Nu considerăm justificată această schimbare de poziție. Or, formularea „distrugerea sau deteriorarea [...] bunurilor” are în continuare un caracter eliptic.

Poziția față de structura laturii obiective a infracțiunilor, prevăzute la art. 259 CP RM, trebuie diferențiată în funcție de modalitățile normative ale acțiunii adiacente din cadrul faptei prejudiciabile. Or, dacă recurgem la formularea folosită de către M. -K. Guiu, atunci doar în cazul unora dintre aceste modalități, „*verbum regens* descrie atât acțiunea, cât și rezultatul material” [8]. În cazul altor modalități normative ale acțiunii adiacente din cadrul faptei prejudiciabile prevăzute la art. 259 CP RM, *verbum regens* descrie doar acțiunea.

Doar în cazurile de distrugere, deteriorare sau modificare a informației, ori de dereglare a funcționării calculatoarelor, a sistemului sau a rețelei informatice, *verbum regens* vizează atât fapta prejudiciabilă, cât și urmările prejudiciabile. Or, în prezența acestor patru modalități normative, se produc anumite metamorfoze la nivelul obiectului material sau imaterial al infracțiunilor prevăzute la art. 259 CP RM. De aceea, în aceste patru cazuri, rezultatul, necesar consumării infracțiunii, constă, în primul rând, în distrugerea, deteriorarea sau modificarea informației, ori în dereglarea funcționării calculatoarelor, a sistemului sau a rețelei informatice. În al doilea rând, un astfel de rezultat se exprimă în daunele în proporții mari. La o privire *in corpore*, în cazurile analizate, urmările prejudiciabile constau în distrugerea, deteriorarea sau modificarea informației, ori dereglarea funcționării calculatoarelor, a sistemului sau a rețelei informatice, care îmbracă forma daunelor în proporții mari.

Totodată, în cazurile de blocare sau copiere a informației, *verbum regens* vizează exclusiv fapta prejudiciabilă. Considerăm că, în prezența acestor două modalități normative, nu se produc metamorfoze la nivelul obiectului material sau imaterial al infracțiunilor prevăzute la art. 259 CP RM. În aceste cazuri, rezultatul, necesar consumării infracțiunii, constă doar în daunele în proporții mari.

În consecință, latura obiectivă a infracțiunilor prevăzute la art. 259 CP RM are, în prima sa variantă, următoarea structură: 1) fapta prejudiciabilă care constă în acțiunea principală de acces ilegal la informația computerizată, succedată de acțiunea adiacentă de distrugere, deteriorare sau modificare a informației, ori de dereglare a funcționării calculatoarelor, a sistemului sau a rețelei informatice; 2) urmările prejudiciabile, și anume – distrugerea, deteriorarea sau modificarea informației, ori dereglarea funcționării calculatoarelor, a sistemului sau a rețelei informatice, care îmbracă forma daunelor în proporții mari (în cazul infracțiunii prevăzute la alin.(1)) ori a daunelor în proporții deosebit de mari (în cazul infracțiunii prevăzute la lit. h) alin. (2)); 3) legătura cauzală dintre fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile.

Într-o altă variantă, latura obiectivă a infracțiunilor prevăzute la art. 259 CP RM are următoarea structură: 1) fapta prejudiciabilă care constă în acțiunea principală de acces ilegal la informația computerizată, succedată de acțiunea adiacentă de blocare sau copiere a informației; 2) urmările prejudiciabile, și anume – daunele în proporții mari (în cazul infracțiunii prevăzute la alin.(1)) sau daunele în proporții deosebit de mari (în cazul infracțiunii prevăzute la lit. h) alin. (2)); 3) legătura cauzală dintre fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile.

Așa cum am menționat *supra*, daunele în proporții mari și, respectiv, daunele în proporții deosebit de mari au devenit părți integrante ale infracțiunilor, prevăzute la art. 259 CP RM, abia după intrarea în vigoare a Legii nr. 278/2008.

La rândul său, perioada de prezență în art. 259 CP RM a noțiunilor „daunele în proporții mari” și „daunele în proporții deosebit de mari” cunoaște două etape: 1) până la intrarea în vigoare la 07.11.2015 a Legii nr.207 din 29.07.2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative [11] (în continuare – Legii nr.207/2016); 2) după intrarea în vigoare a Legii nr. 207/2016.

În prima dintre aceste etape, alin.(1) art. 126 CP RM avea următoarea dispoziție: „Se consideră proporții deosebit de mari, proporții mari valoarea bunurilor sustrase, dobândite, primite, fabricate, distruse, utilizate, transportate, păstrate, comercializate, trecute peste frontiera vamală, valoarea pagubei pricinuite de o persoană sau de un grup de persoane, care, la momentul săvârșirii infracțiunii, depășește 5000 și, respectiv, 2500 unități convenționale de amendă”. Aceasta însemna că proporțiile mari trebuiau să depășească limita de 50000 de lei, iar proporțiile deosebit de mari trebuiau să depășească limita de 100000 de lei. În cea de-a

doua etapă, lucrurile s-au schimbat, deoarece la baza determinării proporțiilor mari și a celor deosebit de mari a fost pus criteriul salariului mediu lunar pe economie prognozat, stabilit prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei. Astfel, proporțiile mari și cele deosebit de mari au început să fie stabilite pentru fiecare an aparte. De exemplu, pentru anul 2016 a fost prognozat un salariu mediu lunar pe economie în mărime de 5050 lei [12]. Aceasta însemna că proporțiile mari trebuiau să depășească limita de 101000 de lei, iar proporțiile deosebit de mari trebuiau să depășească limita de 202000 de lei. Pentru anul 2022 a fost prognozat un salariu mediu lunar pe economie în mărime de 9900 de lei [13]. Aceasta însemna că proporțiile mari trebuiau să depășească limita de 198000 de lei, iar proporțiile deosebit de mari trebuiau să depășească limita de 396000 de lei.

În opinia lui V. Stati, „o astfel de reconsiderare a mecanismului de calcul a proporțiilor mari și deosebit de mari a avut un impact asupra aprecierii gradului prejudiciabil al faptelor incriminate la art. 236-258 CP RM. Acest impact vizează delimitarea ilicitului penal de ilicitul nepenal, dar și graduarea pericolului social al infracțiunilor economice” [14]. Desigur, o constatare similară este valabilă în privința aprecierii gradului prejudiciabil al faptelor incriminate la art. 259 CP RM.

La prima vedere, doar începând cu momentul intrării în vigoare a Legii nr. 207/2016, putem vorbi despre posibilitatea recurgerii la criteriul determinării proporțiilor mari și a celor deosebit de mari în baza salariului mediu lunar pe economie prognozat, stabilit prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei. Or, art. 8 CP RM prevede: „Caracterul infracțional al faptei și pedeapsa pentru aceasta se stabilesc de legea penală în vigoare la momentul săvârșirii faptei”. Totuși, nu trebuie de uitat nici de prevederile art. 10 CP RM: „(1) Legea penală care înlătură caracterul infracțional al faptei, care ușurează pedeapsa ori, în alt mod, ameliorează situația persoanei ce a comis infracțiunea are efect retroactiv, adică se extinde asupra persoanelor care au săvârșit faptele respective până la intrarea în vigoare a acestei legi, inclusiv asupra persoanelor care execută pedeapsa ori care au executat pedeapsa, dar au antecedente penale. (2) Legea penală care înăsprește pedeapsa sau înrăutățește situația persoanei vinovate de săvârșirea unei infracțiuni nu are efect retroactiv”.

De exemplu, pentru anul 2015 a fost prognozat un salariu mediu lunar pe economie în mărime de 4500 de lei [15]. Aceasta însemna că, în sensul Legii nr. 207/2016, proporțiile mari ar fi trebuit să depășească limita de 90000 de lei, iar proporțiile deosebit de mari ar fi trebuit să depășească limita de 180000 de lei. Bineînțeles, în comparație cu limita de 50000 de lei și, respectiv, de 100000 de lei (care erau specificate în art. 126 CP RM înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 207/2016), astfel de limite „amelioarează situația persoanei ce a comis infracțiunea” în sensul alin. (1) art. 10 CP RM, deci, trebuie să fie extinse asupra persoanelor care au săvârșit faptele respective în 2015. În mod similar, este necesar să se procedeze în privința infracțiunilor săvârșite până în 2015, verificându-se de fiecare dată dacă limitele valorice, ce caracterizează proporțiile mari și cele deosebit de mari, corespund condiției „amelioarează situația persoanei ce a comis infracțiunea” din alin. (1) art. 10 CP RM.

2. Tentativa și pregătirea de infracțiune

În alin. (2) art. 8 din Directiva 2013/40/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 12.08.2013 privind atacurile împotriva sistemelor informatice și de înlocuire a Deciziei-cadru 2005/222/JAI a Consiliului, este specificat: „Statele membre se asigură că tentativa de săvârșire a oricăreia dintre infracțiunile prevăzute la articolele 4 și 5 este incriminată” [16]. În art. 4 și 5 din această directivă sunt menționate noțiuni ca „deteriorarea datelor informatice”, „modificarea datelor informatice” și „blocarea datelor informatice”, care se referă la latura obiectivă a faptelor descrise în respectivele articole. În acest mod, s-ar putea interpreta că, în art. 259 CP RM, ar trebui să existe o dispoziție aparte în care ar fi stabilită răspunderea pentru tentativa la infracțiunile prevăzute de acest articol.

O impresie asemănătoare produc unele prevederi din art. 11 al Convenției Consiliului Europei privind criminalitatea informatică (în continuare – Convenției de la Budapesta): „[...] 2. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a incrimina ca infracțiune, potrivit dreptului său intern, orice tentativă săvârșită cu intenția comiterii uneia dintre infracțiunile stabilite în aplicarea art. 3-5, art. 7, 8 și a art. 9 paragraful 1 subparagrafele a) și c). 3. Fiecare parte își va putea rezerva dreptul de a nu aplica, în totalitate sau parțial, paragraful 2 al prezentului articol” [17].

În legile penale ale unor state găsim norme în care este implementată paradigma propusă în cele două acte internaționale sus-menționate. De exemplu, art.366 din Codul penal al României are următoarea dispoziție: „Tentativa la infracțiunile prevăzute în prezentul capitol se pedepsește” [18]. Prin „prezentul capitol” se înțelege Capitolul VI „Infracțiuni contra siguranței și integrității sistemelor și datelor informatice” din partea specială a Codului penal al României, care cuprinde, printre altele, art. 360 „Accesul ilegal la un sistem informatic”. §4 art. 550bis din Codul penal al Regatului Belgiei prevede: „Tentativa de comitere a oricăreia din infracțiunile prevăzute la §1 și 2 este pedepsită cu aceleași pedepse” [19]. Potrivit alin. (3) secț. 8 din Codul penal al Republicii Finlanda, „tentativa se pedepsește” [20]. În alin. 4 art. 272 din Codul penal al Federației Ruse, ca circumstanță agravantă este relevată „producerea urmărilor grave sau *pericolul de producere a acestora* (evid. ns.)” [21].

În Codul penal al Republicii Moldova identificăm un exemplu care se apropie, sub anumite aspecte, de o astfel de concepție. Este vorba despre art. 342 CP RM, care prevede răspunderea pentru „atentarea la viața Președintelui Republicii Moldova, a Președintelui Parlamentului sau a Prim-ministrului, săvârșită în scopul sistării activității lor de stat sau a altei activități politice ori din răzbunare pentru asemenea activitate”. În acest caz, prin „atentare la viață” se are în vedere fie omorul consumat, fie tentativa de omor. Însă, o asemenea abordare are un mare neajuns: ea presupune echivalarea pericolului social al infracțiunii consumate cu pericolul social al tentativei de infracțiune. O asemenea echivalare contravine regulii stabilite în alin. (3) art. 25 CP RM: „Răspunderea pentru [...] tentativă de infracțiune se stabilește, conform articolului corespunzător din partea specială a prezentului cod, ca și pentru infracțiunea consumată, cu trimitere la art. [...] 27, respectându-se prevederile art. 81.” Diferențierea pericolului social al infracțiunii consumate cu pericolul social al tentativei de infracțiune nu trebuie lăsată la latitudinea instanței de judecată. O astfel de diferențiere ar trebui să reprezinte doar prerogativa legiuitorului. De aceea, norme de genul art. 342 CP RM ar trebui să dispară din legea penală autohtonă. De fapt, acest proces se realizează pas cu pas, dovadă fiind abrogarea art. 305 „Atentarea la viața judecătorului, a persoanei care efectuează urmărirea penală ori contribuie la înfăptuirea justiției” și a art. 350 „Atentarea la viața colaboratorului poliției” din Codul penal.

Nu doar din aceste considerente nu este oportună completarea art. 259 CP RM cu un alineat aparte în care s-ar prevedea răspunderea pentru tentativa de infracțiune. Alt argument este că art. 25, 27 și alin. (3) art. 81 CP RM sunt suficiente pentru a sancționa tentativa la infracțiunile prevăzute la art. 259 CP RM și pentru a individualiza pedeapsa pentru aceste infracțiuni. Nu este necesară prezența în partea specială a Codului penal a unor norme care ar dubla art. 25, 27 și alin. (3) art. 81 CP RM, și, astfel, ar dezorienta practicienii.

Mai mult, parag. 3 art. 11 al Convenției de la Budapesta lasă la discreția statelor semnatare să decidă asupra unei eventuale incriminări distincte a tentativei de infracțiune. Din acest punct de vedere nu constituie o încălcare a acestei Convenții omisiunea de a completa art. 259 CP RM cu un alineat aparte în care s-ar prevedea răspunderea pentru tentativa de infracțiune.

Unii doctrinari descriu circumstanțele în care poate fi săvârșită tentativa la infracțiunile prevăzute la art. 259 CP RM. Astfel, M. Gheorghiu afirmă: „În cazul în care fapta comisă a fost suprimată până la apariția faptică a consecințelor menționate, aceasta trebuie examinată ca tentativă de acces ilegal la informația computerizată [...]” [22, p. 569-579]. D. Gurev menționează: „În condițiile în care făptuitorul dorește să cauzeze daune în proporții mari, cele comise trebuie catalogate drept tentativă la infracțiunea de acces ilegal la informația computerizată, în ipoteza în care făptuitorul realizează acțiunea principală, dar din cauze independente de voința lui să nu-i reușească comiterea uneia din acțiunile adiacente” [23]. Prezintă interes, de asemenea, opinia lui D. Martin și S. Copețchi: „Calificarea tentativei de infracțiune are un anumit specific în cazul infracțiunilor materiale în raport cu infracțiunile formale [...]. De exemplu, este posibilă tentativa la infracțiunile formale complexe [...] ori la infracțiunile pasibile de a fi comise în mod etapizat [...] etc. [...]. În cazul infracțiunilor materiale, va exista tentativă atunci când urmarea prejudiciabilă prevăzută de norma incriminatoare: a) nu a survenit; b) a survenit dar nu în volum deplin; c) a survenit dar alta decât cea cuprinsă de intenția făptuitorului; d) a survenit dar latura obiectivă nu este integral realizată (de exemplu, lipsește acțiunea principală din cadrul infracțiunilor unice complexe)” [24].

Luând în calcul toate aceste opinii doctrinare, se poate conchide că, în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 259 CP RM, tentativa este posibilă în următoarele cazuri:

1) se încearcă săvârșirea accesului ilegal la informația computerizată, însă, din cauze independente de voința făptuitorului nu este comis în întregime acest acces și nu este săvârșită în genere nici distrugerea, deteriorarea, modificarea, blocarea sau copierea informației, nici dereglarea funcționării calculatoarelor, a sistemului sau a rețelei informatice;

2) este săvârșit în întregime accesul ilegal la informația computerizată, însă, din cauze independente de voința făptuitorului, nu este comisă în genere nici distrugerea, deteriorarea, modificarea, blocarea sau copierea informației, nici dereglarea funcționării calculatoarelor, a sistemului sau a rețelei informatice;

3) este săvârșit în întregime accesul ilegal la informația computerizată, se încearcă săvârșirea distrugerii, deteriorării, modificării, blocării sau copierii informației, ori a dereglării funcționării calculatoarelor, a sistemului sau a rețelei informatice, însă, din cauze independente de voința făptuitorului, nu este comisă în întregime nici distrugerea, deteriorarea, modificarea, blocarea sau copierea informației, nici dereglarea funcționării calculatoarelor, a sistemului sau a rețelei informatice;

4) sunt săvârșite în întregime atât accesul ilegal la informația computerizată, cât și distrugerea, deteriorarea, modificarea, blocarea sau copierea informației, dereglarea funcționării calculatoarelor, a sistemului sau a rețelei informatice, însă, din cauze independente de voința făptuitorului, nu se produc daunele în proporții mari sau daunele în proporții deosebit de mari.

După ce am analizat problema tentativei la infracțiunile prevăzute la art. 259 CP RM, va fi analizată problema pregătirii de aceste infracțiuni.

Conform alin. (2) art. 26 CP RM, „răspunderii penale și pedepsei penale sunt supuse numai persoanele care au săvârșit pregătirea unei infracțiuni mai puțin grave, grave, deosebit de grave sau excepțional de grave”. Infracțiunea, prevăzută la alin. (1) art. 259 CP RM, este o infracțiune ușoară. La rândul său, infracțiunea prevăzută la lit. h) alin. (2) art. 259 CP RM, este o infracțiune mai puțin gravă. De aceea, cel puțin în raport cu ultima dintre aceste infracțiuni, este relevant să discutăm despre esența juridică a pregătirii de infracțiune. Spunem „cel puțin”, deoarece nu trebuie neglijată nici analiza pregătirii de infracțiunea, prevăzută la alin. (1) art. 259 CP RM. O astfel de analiză ne ajută să delimităm pregătirea de această infracțiune de tentativa la ea.

Ca și tentativa la infracțiune, pregătirea de infracțiune se referă la infracțiunea neconsumată. În ambele cazuri, infracțiunea nu-și produce efectul din cauze independente de voința făptuitorului. Totuși, spre deosebire de tentativa la infracțiune, pregătirea de infracțiune nu presupune începerea executării faptei prejudiciabile. În cazul infracțiunilor prevăzute la art. 259 CP RM, aceasta înseamnă că, din cauze independente de voința făptuitorului, nu începe executarea acțiunii principale de acces ilegal la informația computerizată.

Anumite exemple care se referă la pregătirea de infracțiunile, prevăzute la art. 259 CP RM, sunt prezentate de către A. Pareniuc și A. Ghimpu: „Primul pas în cadrul unui atac informatic îl reprezintă cercetarea sistemului informatic pentru a obține informații importante care pot fi utilizate în atac. Așadar, este important să se obțină informații, cum ar fi, de exemplu, tipul *hardware*-ului utilizat, versiunea *software*, informații personale ale utilizatorilor, care pot fi utilizate în următorul pas. Acțiunile utile în obținerea informațiilor includ: „*ping sweeps*” (metodă de a scana rețeaua) pentru a determina dacă sistemul informatic țintă răspunde; scanarea porturilor pentru a observa care porturi pot fi deschise; întrebări care trimit mesaje de avariere înapoi la sistem, când o problemă de transmitere a fost detectată; ghicirea parolelor” [25]. Desigur, în afară de asemenea exemple, sunt relevante alte exemple care îndeplinesc cerințele stabilite în alin. (1) art. 26 CP RM: înțelegerea prealabilă de a săvârși infracțiunea; procurarea, fabricarea sau adaptarea mijloacelor ori instrumentelor; crearea intenționată, pe altă cale, de condiții pentru săvârșirea ei. Contează ca, în cazurile de această natură, să nu înceapă, din cauze independente de voința făptuitorului, executarea acțiunii principale de acces ilegal la informația computerizată.

În legile penale ale unor țări, putem identifica reglementări în care se incriminează distinct pregătirea de infracțiunile care sunt similare cu infracțiunile prevăzute la art. 259 CP RM.

De exemplu, §202c „Pregătirea faptei de spionare și interceptare de date” din Codul penal al Republicii Federale Germania prevede: „(1) Persoana care pregătește o faptă prevăzută la §202a sau §202b prin aceea că produce, își procură sau procură unei alte persoane, vinde, transmite, diseminează sau facilitează în

alt mod accesul la 1. parole sau alte coduri de siguranță care permit accesul la date (§202a alin. 2) sau 2. programe informatice al căror scop este săvârșirea unei astfel de fapte se pedepsește cu închisoarea de până la 2 ani sau cu amendă” [26].

Codul penal al Republicii Moldova conține două articole în care găsim formulări apropiate de cele din §202c din Codul penal al Republicii Federale Germania. Astfel, art. 260 CP RM stabilește răspunderea pentru „producerea, importul, comercializarea sau punerea la dispoziție, sub orice altă formă, în mod ilegal, a mijloacelor tehnice sau produselor program, concepute sau adaptate, în scopul săvârșirii uneia dintre infracțiunile prevăzute la art. 237, 259, 260¹-260³, 260⁵ și 260⁶”. La fel, art. 260⁴ CP RM prevede răspunderea pentru „producerea, importul, comercializarea sau punerea la dispoziție, sub orice altă formă, în mod ilegal, a unei parole, a unui cod de acces sau a unor date similare care permit accesul total sau parțial la un sistem informatic în scopul săvârșirii uneia dintre infracțiunile prevăzute la art. 237, 259, 260¹-260³, 260⁵ și 260⁶, dacă aceste acțiuni au cauzat daune în proporții mari”.

Observăm că săvârșirea infracțiunilor prevăzute la art. 259 CP RM se numără printre scopurile de comitere a infracțiunilor prevăzute la art. 260 și 260⁴ CP RM. În acest context, infracțiunile, prevăzute la art. 260 și 260⁴ CP RM, pot fi considerate exemple de pregătire *sui generis* de infracțiunile prevăzute la art. 259 CP RM.

Un exemplu asemănător este specificat în Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție a României nr.15 din 14.10.2013 privind interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 42 alin. (1), (2) și (3) din Legea nr. 161/2003, respectiv pentru interpretarea unitară a noțiunii de acces fără drept la un sistem informatic: „Montarea la bancomat a dispozitivelor autonome de citire a benzii magnetice a cardului autentic și a codului PIN aferent acestuia (skimmere, minivideocamere sau dispozitive tip tastatură falsă) constituie infracțiunea prevăzută de art. 46 alin. (2) din Legea nr. 161/2003” [27]. Precizăm că art. 46 (actualmente abrogat) al Legii României nr. 161 din 19.04.2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției (în continuare – Legii României nr. 161/2003) prevedea: „(1) Constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 1 la 6 ani: a) fapta de a produce, vinde, de a importa, distribui sau de a pune la dispoziție, sub orice altă formă, fără drept, a unui dispozitiv sau program informatic conceput sau adaptat în scopul săvârșirii uneia dintre infracțiunile prevăzute la art. 42-45; b) fapta de a produce, vinde, de a importa, distribui sau de a pune la dispoziție, sub orice altă formă, fără drept, a unei parole, cod de acces sau alte asemenea date informatice care permit accesul total sau parțial la un sistem informatic în scopul săvârșirii uneia dintre infracțiunile prevăzute la art. 42-45. (2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează și deținerea, fără drept, a unui dispozitiv, program informatic, parolă, cod de acces sau dată informatică dintre cele prevăzute la alin. (1) în scopul săvârșirii uneia dintre infracțiunile prevăzute la art. 42-45” [28].

În Codul penal al României [18], prevederilor de la art.46 al Legii României nr. 161/2003 le corespund prevederile art. 365 „Operațiuni ilegale cu dispozitive sau programe informatice”.¹ Ca urmare, explicația din Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție a României, prezentată mai sus, își păstrează valabilitatea, cu ajustările de rigoare.

Această explicație poate fi aplicată (desigur, cu ajustările de rigoare) la realitățile juridice din Republica Moldova. În context, prezintă interes câteva spețe din practica judiciară autohtonă.

Propunem atenției prima dintre aceste spețe: D. M. și C. K. au fost condamnați în baza alin. (5) art. 42 și art. 260, alin. (5) art. 42 și lit. b), e) alin. (2) art. 259, alin. (5) art. 42, art. 26 și alin. (1) art. 237 CP RM.

¹ Acest articol prevede: „(1) Fapta persoanei care, fără drept, produce, importă, distribuie sau pune la dispoziție sub orice formă: a) dispozitive sau programe informatice concepute sau adaptate în scopul comiterii uneia dintre infracțiunile prevăzute în art. 360-364; b) parole, coduri de acces sau alte asemenea date informatice care permit accesul total sau parțial la un sistem informatic, în scopul săvârșirii uneia dintre infracțiunile prevăzute în art. 360-364, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă. (2) Deținerea, fără drept, a unui dispozitiv, a unui program informatic, a unei parole, a unui cod de acces sau a altor date informatice dintre cele prevăzute în alin.(1), în scopul săvârșirii uneia dintre infracțiunile prevăzute în art. 360-364, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.*

* Codul penal al României din 17.07.2009. În: Monitorul Oficial al României, 2009, nr. 510.

D. V. a fost condamnat în baza alin. (2) și (3) art. 42, art. 46 și art. 260, alin. (2) și (3) art. 42, art. 46 și lit. b), e) alin. (2) art. 259, alin. (2) și (3) art. 42, art. 26 și alin. (1) art. 237 CP RM. În iulie 2014, D. M., C. K. și D. V. au intrat pe teritoriul Republicii Moldova. La 30.08.2014 și 31.08.2014, D.V. a instalat în unele bancomatele de pe teritoriul mun. Chișinău mijlocul tehnic special de tip „skimmer”, conceput și adaptat în scopul săvârșirii infracțiunilor prevăzute la art. 237 și 259 CP RM. D.M. a copiat și a prelucrat informația accesată și obținută ilegal de pe cardurile bancare, iar C. K. a asigurat transportarea participanților și a utilajului, precum și a supravegheat ca participanții să nu fie identificați de către reprezentanții organelor de drept. După instalarea mijlocului tehnic special de tip „skimmer”, făptuitorii au dobândit ilegal mijloace bănești în proporții mari și au încercat să dobândească ilegal alte mijloace bănești [29].

Într-o altă speță, D. M., D. V. și C. K. au fost condamnați în baza art. 46 și 260, art. 46 și lit. b), e), h) alin. (2) art. 259, art. 26, 46 și lit. c), d) alin. (2) art. 237 CP RM. C. K., în iulie 2014, împreună cu A. B., D. M. și D. V., au participat la crearea unei reuniuni stabile de persoane, constituind un grup criminal organizat în scopul comiterii mai multor infracțiuni cu cauzarea de daune în proporții deosebit de mari. La 11.07.2014, în urma înțelegerii prealabile, împreună cu A. B., D. M. și D. V., C. K. a intrat pe teritoriul Republicii Moldova prin punctul de trecere a frontierei de stat „Giurgiulești – Galați”, importând ilegal mijlocul tehnic special de tip „skimmer”, acesta fiind conceput și adaptat în scopul săvârșirii infracțiunilor prevăzute la art. 237 și 259 CP RM. Urmărind scopul culegerii informațiilor de pe cardurile bancare pentru utilizarea ulterioară la confecționarea cardurilor bancare cu ajutorul cărora urmau să fie dobândite ilegal mijloace bănești, în perioada 13.07.2017 – 15.07.2014, făptuitorii au instalat ilegal mijlocul tehnic de tip „skimmer” pe un bancomat din mun. Chișinău, care aparținea unei bănci comerciale. Pe această cale, făptuitorii au accesat ilegal informația de pe cardurile bancare ale 158 de deținători de carduri bancare, pe care au copiat-o pe un dispozitiv de stocare a informației. În continuare, la 15.07.2014, fiind în posesia datelor copiate ilegal, cei patru făptuitori au părăsit teritoriul Republicii Moldova prin punctul de trecere a frontierei de stat „Leușeni – Albița”. Ulterior, în perioada 18.07.2014 – 21.07.2014, de pe teritoriul Republicii Bulgaria, prin utilizarea datelor informatice copiate ilegal ale celor 158 de deținători de carduri bancare, făptuitorii au extras ilegal bani în sumă totală de 122925,16 lei [30].

În fine, în a treia speță, T. M. și P. A. au fost condamnați în baza art. 26, alin. (2) art. 42, lit. b), e) alin. (2) art. 259 și art. 27, alin. (3) art. 42 și art. 260 CP RM. La data de 24.07.2015, XXX și XXX s-au deplasat în Regatul Bahrain, având intenția de a accesa ilegal informația computerizată de pe suportii materiali de informație în scopul copierii informației de pe carduri de plată. Aceștia au organizat expedierea în Regatul Bahrain din Republica Moldova a mijloacelor tehnice speciale de tip „skimmer”. Ca urmare, la indicația lui XXX, la data de 04.08.2015, XXX împreună cu XXX au expediat în Regatul Bahrain, prin intermediul unui serviciu de expedieri, pe numele lui X, a unui colet care conținea mijlocul tehnic special de tip „skimmer”. Din motiv că echipamentul urma să ajungă la destinație în Regatul Bahrain aproximativ în 4-5 zile lucrătoare, la data de 05.08.2015, XXX a insistat ca XXX să anuleze această comandă și să caute posibilitatea de a urgenta expedierea în Regatul Bahrain a mijlocului tehnic special de tip „skimmer”. La 06.08.2015, XXX a recuperat coletul de la serviciul de expedieri, urmând să caute altă modalitate de expediere în scopul urgentării punerii la dispoziția lui XXX și XXX a mijlocului tehnic special de tip „skimmer”, moment în care XXX a fost reținut în flagrant. Ulterior, XXX și XXX, prin utilizarea mijlocului tehnic special de tip „skimmer”, ar fi urmat să acceseze informația cu privire la deținătorii de carduri bancare [31; 32].

În toate cele trei spețe, aduse ca exemple, este specificat mijlocul tehnic special de tip „skimmer”, conceput și adaptat în scopul săvârșirii, printre altele, a infracțiunilor prevăzute la art. 259 CP RM. Din spețe nu este clar dacă făptuitorii au produs acest mijloc tehnic. Termenul „import”, menționat în cea de-a doua speță, este utilizat impropriu. Nu este posibil să importi ceva de la tine însuși. Pentru a vorbi despre un importator, este necesar ca o altă persoană să fie exportator. Aceleași persoane nu pot cumula ambele aceste calități. Doar în cea de-a treia speță sunt prezente anumite indicii despre punerea la dispoziție a mijlocului tehnic special de tip „skimmer”. Cu toate acestea, lasă loc pentru dubii folosirea nereușită și abuzivă a aceluiași lexem „XXX” în raport cu persoane diferite. În concluzie, în primele două spețe, este lipsită de temei invocarea art. 260 CP RM.

În afară de aceasta, atrage atenția faptul că, în primele două spețe, se aplică răspunderea atât în baza art. 260 CP RM, cât și pentru pregătirea de una dintre infracțiunile prevăzute la art. 237 CP RM. Totodată, în aceleași spețe, la calificare nu este reținută pregătirea de una dintre infracțiunile prevăzute la art. 259 CP RM. O astfel de abordare trezește îndoieli. În art. 260 CP RM, ca scop al infracțiunii este specificată săvârșirea infracțiunilor prevăzute, printre altele, la art. 237 sau 259 CP RM. Dacă pretinsa producere și importare a mijlocului tehnic special de tip „skimmer” a fost considerată temei de aplicare a art. 260 CP RM, nu este clar de ce aceeași pretinsă producere și importare a mijlocului tehnic special de tip „skimmer” a fost considerată în plus pregătire de una dintre infracțiunile prevăzute la art. 237 CP RM. O astfel de pregătire ar trebui să se concretizeze într-o activitate diferită de pretinsa producere și importare a mijlocului tehnic special de tip „skimmer”. Doar în aceste condiții ar fi întemeiată reținerea la calificare a pregătirii de una dintre infracțiunile prevăzute la art. 237 CP RM.

În mod similar, în cea de-a treia speță, se aplică răspunderea atât în baza art. 260 CP RM, cât și pentru pregătirea de una dintre infracțiunile prevăzute la art. 259 CP RM. Însă, nu avem confirmarea faptului că o astfel de pregătire se concretizează într-o altă activitate decât punerea la dispoziție a mijlocului tehnic special de tip „skimmer”. În aceste condiții, lipsește temeiul reținerii la calificare a pregătirii de una dintre infracțiunile prevăzute la art. 259 CP RM. Trebuie aplicat doar art. 260 CP RM, care, așa cum am afirmat mai sus, constituie un exemplu de pregătire *sui generis* de infracțiunile prevăzute la art. 259 CP RM. În caz contrar – dacă se aplică răspunderea atât în baza art. 260 CP RM, cât și pentru pregătirea de una dintre infracțiunile prevăzute la art. 259 CP RM – aceeași faptă este sancționată dublu. Ceea ce este inechitabil și abuziv.

3. Legătura cauzală

Mai sus am menționat că infracțiunile, prevăzute la art. 259 CP RM, sunt infracțiuni materiale. Aceasta înseamnă că, în mod obligatoriu, urmările prejudiciabile, prevăzute de acest articol, sunt legate cauzal cu fapta prejudiciabilă prevăzută la art. 259 CP RM.

În ceea ce privește prima variantă a laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la art. 259 CP RM, urmările prejudiciabile – exprimate în distrugere, deteriorare sau modificare a informației, ori în dereglarea funcționării calculatoarelor, a sistemului sau a rețelei informatice, care îmbracă forma daunelor în proporții mari (în cazul infracțiunii prevăzute la alin. (1)) ori a daunelor în proporții deosebit de mari (în cazul infracțiunii prevăzute la lit. h) alin. (2)) – trebuie să se afle într-un raport de cauzalitate cu fapta prejudiciabilă care constă în acțiunea principală de acces ilegal la informația computerizată, succedată de acțiunea adiacentă de distrugere, deteriorare sau modificare a informației, ori de dereglare a funcționării calculatoarelor, a sistemului sau a rețelei informatice.

În ceea ce privește cea de-a doua variantă a laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la art. 259 CP RM, urmările prejudiciabile – exprimate în daunele în proporții mari (în cazul infracțiunii prevăzute la alin. (1)) ori în daunele în proporții deosebit de mari (în cazul infracțiunii prevăzute la lit. h) alin. (2)) – trebuie să se afle într-un raport de cauzalitate cu fapta prejudiciabilă care constă în acțiunea principală de acces ilegal la informația computerizată, succedată de acțiunea adiacentă de blocare sau copiere a informației.

În prezența ambelor variante ale laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la art. 259 CP RM, urmările prejudiciabile sunt legate cauzal de acțiunea adiacentă de distrugere, deteriorare, modificare, blocare sau copiere a informației, ori de dereglare a funcționării calculatoarelor, a sistemului sau a rețelei informatice, care, la rândul său, este legată cauzal de acțiunea principală de acces ilegal la informația computerizată. În opinia lui E.A. Russkevici, care se referă la infracțiunile prevăzute la art. 259 CP RM, „în practică, stabilirea unui raport de cauzalitate între accesul ilegal în sine și daunele, cauzate victimei, poate provoca dificultăți semnificative” [33]. În replică, menționăm că, chiar dacă procesul de stabilire a legăturii cauzale este dificil în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 259 CP RM, altă cale nu există. Urmările prejudiciabile prevăzute la art. 259 CP RM, trebuie să fie legate cauzal de acțiunea adiacentă de distrugere, deteriorare sau modificare a informației, ori de dereglare a funcționării calculatoarelor, a sistemului sau a rețelei informatice, nu de acțiunea principală de acces ilegal la informația computerizată. Acțiunea principală de acces ilegal la informația computerizată nu poate, de una singură, să reprezinte cauza producerii urmărilor prejudiciabile prevăzute la art. 259 CP RM.

G. Zlati exclude posibilitatea producerii unui prejudiciu material în cazul infracțiunii prevăzute la art. 360 din Codul penal al României, care, amintim, presupune accesul, fără drept, la un sistem informatic [34, p. 237-238]. Susținem această opinie și considerăm că, în contextul infracțiunilor prevăzute la art. 259 CP RM, acțiunea principală de acces ilegal la informația computerizată nu are potențialitatea de a cauza daune în proporții mari sau deosebit de mari. Această acțiune oferă făptuitorului posibilitatea de a folosi și a dispune de informația computerizată. Posibilitatea în cauză se poate transforma în realitate doar în momentul săvârșirii acțiunii adiacente de distrugere, deteriorare, modificare, blocare sau copiere a informației, de dereglare a funcționării calculatoarelor, a sistemului sau a rețelei informatice. De aceea, daunele în proporții mari sau deosebit de mari trebuie raportate exclusiv la acțiunea adiacentă prevăzută de art. 259 CP RM.

Nu se exclude ca accesul ilegal la informația computerizată *per se* să reprezinte modalitatea de pregătire de unele infracțiuni care implică producerea de daune în proporții mari sau deosebit de mari (de exemplu, a infracțiunilor prevăzute la art. 245³, alin. (3) art. 245¹⁰, alin. (1) sau (3) art. 245¹², art. 260⁶ etc. din Codul penal). În asemenea cazuri, daunele în proporții mari sau deosebit de mari sunt legate cauzal nu de accesul ilegal la informația computerizată, ci de faptele descrise ca *verbum regens* în art. 245³, alin. (3) art. 245¹⁰, alin. (1) sau (3) art. 245¹², art. 260⁶ etc. din Codul penal.

Indiferent de varianta sub care se prezintă latura obiectivă a infracțiunilor prevăzute la art. 259 CP RM, fapta prejudiciabilă trebuie să preceadă urmările prejudiciabile. Dacă este invers – urmările prejudiciabile sunt prezente înainte de săvârșirea faptei prejudiciabile – atunci lipsește temeiul aplicării art. 259 CP RM. De asemenea, acțiunea principală trebuie să preceadă acțiunea adiacentă. Dacă este invers – acțiunea adiacentă este comisă înainte de săvârșirea acțiunii principale – atunci lipsește temeiul aplicării art. 259 CP RM.

În afară de aceasta, fapta prejudiciabilă, prevăzută la art. 259 CP RM, trebuie să reprezinte cauza necesară a producerii urmărilor prejudiciabile prevăzute de acest articol. Este posibil ca această cauză să fie însoțită de alte cauze, însă aceste alte cauze nu pot fi suficiente pentru a determina producerea urmărilor prejudiciabile prevăzute la art. 259 CP RM. Cu alte cuvinte, în lipsa faptei prejudiciabile, prevăzute la art. 259 CP RM, aceste urmări nu au cum să survină. Dacă ele totuși survin, atunci nu din cauza săvârșirii faptei prejudiciabile prevăzute la art. 259 CP RM. În asemenea condiții, lipsește temeiul aplicării acestui articol.

De exemplu, într-o speță, P. D. a fost condamnat în baza art. 260⁴ și alin.(1) art. 245¹⁰ CP RM. B.A. a fost condamnat în baza alin. (2) art. 245¹⁰ CP RM. În perioada 23.12.2015 – 05.01.2016, aflându-se în mun. Chișinău, P. D. a accesat neautorizat serverul unei întreprinderi și a sustras informații ce conțineau un secret comercial. De asemenea, P. D. a modificat și a șters datele informatice din acest sistem informatic, în rezultat fiind perturbată activitatea respectivei întreprinderi și fiind cauzate daune în proporții mari. La rândul său, B. A. a pus la dispoziția lui P. D. numele de utilizator și parola de acces, necesare accesării neautorizate a serverului respectivei întreprinderi [35]. În această speță au fost cauzate daune în proporții mari. În afară de aceasta, a fost săvârșită acțiunea de acces ilegal la informația computerizată. Această acțiune a fost succedată atât de sustragerea unor informații ce conțineau un secret comercial, cât și de acțiunea de modificare și ștergere a datelor informatice din sistemul informatic. Sustragerea unor informații ce conțineau un secret comercial reprezintă o formă specială de copiere a informației computerizate, protejate de lege. Astfel, alin. (1) art. 245¹⁰ CP RM apare ca normă specială în raport cu lit. g) alin. (2) art. 259 CP RM. În aceste condiții, modificarea datelor informatice din sistemul informatic își pierde relevanța în planul calificării infracțiunii.

În același timp, în speța respectivă, lipsește temeiul aplicării art. 260⁴ CP RM. Scopul infracțiunilor, prevăzute de acest articol, este săvârșirea uneia dintre infracțiunile prevăzute la art. 237, 259, 260¹-260³, 260⁵ și 260⁶ CP RM. Comiterea infracțiunilor, prevăzute de normele, care sunt speciale față de aceste articole, nu poate să reprezinte scopul infracțiunilor prevăzute la art. 260⁴ CP RM.

Concluzii

Latura obiectivă a infracțiunilor prevăzute la art. 259 CP RM are, în prima sa variantă, următoarea structură: 1) fapta prejudiciabilă care constă în acțiunea principală de acces ilegal la informația computerizată, succedată de acțiunea adiacentă de distrugere, deteriorare sau modificare a informației, ori de dereglare a funcționării calculatoarelor, a sistemului sau a rețelei informatice; 2) urmările prejudiciabile, și anume – distrugerea, deteriorarea sau modificarea informației, ori dereglarea funcționării calculatoarelor, a sistemului sau a rețelei informatice, care îmbracă forma daunelor în proporții mari (în cazul infracțiunii prevăzute la

alin.(1)) ori a daunelor în proporții deosebit de mari (în cazul infracțiunii prevăzute la lit. h) alin. (2)); 3) legătura causală dintre fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile.

Într-o altă variantă, latura obiectivă a infracțiunilor prevăzute la art. 259 CP RM are următoarea structură: 1) fapta prejudiciabilă care constă în acțiunea principală de acces ilegal la informația computerizată, succedată de acțiunea adiacentă de blocare sau copiere a informației; 2) urmările prejudiciabile, și anume – daunele în proporții mari (în cazul infracțiunii prevăzute la alin. (1)) sau daunele în proporții deosebit de mari (în cazul infracțiunii prevăzute la lit. h) alin. (2)); 3) legătura causală dintre fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile.

Nu este oportună completarea art. 259 CP RM cu un alineat aparte în care s-ar prevedea răspunderea pentru tentativa de infracțiune.

Infracțiunile, prevăzute la art. 260 și 260⁴ CP RM, pot fi considerate exemple de pregătire *sui generis* de infracțiunile prevăzute la art. 259 CP RM.

Indiferent de varianta sub care se prezintă latura obiectivă a infracțiunilor prevăzute la art. 259 CP RM, fapta prejudiciabilă trebuie să precedă urmările prejudiciabile. Dacă este invers – urmările prejudiciabile sunt prezente înainte de săvârșirea faptei prejudiciabile – atunci lipsește temeiul aplicării art. 259 CP RM. De asemenea, acțiunea principală trebuie să precedă acțiunea adiacentă. Dacă este invers – acțiunea adiacentă este comisă înainte de săvârșirea acțiunii principale – atunci lipsește temeiul aplicării art. 259 CP RM.

Referințe:

1. COPEȚCHI, S., HADÎRCĂ, I. *Calificarea infracțiunilor*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p. 133-134. 352 p. ISBN 978-9975-53-547-2.
2. BOTNARU, S., ȘAVGA, A., GROȘU, V., GRAMA, M. *Drept penal. Partea generală*. Chișinău: Cartier, 2005, p. 145. 624 p. ISBN 9975-79-329-0.
3. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 22 din 27.06.2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi ale articolului 328 alin. (1) din Codul penal. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 352-355.
4. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 33 din 07.12.2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolele 327 alin. (1) și 361 alin. (2) lit. d) din Codul penal. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 27-32.
5. Legea nr. 278 din 18.12.2008 pentru modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 37-40.
6. BRÎNZA, S. Infracțiunea de omor simplu în legea penală a Republicii Moldova. În: *Jurnalul de Studii Juridice*, 2010, număr special, p. 15-29. ISSN 2067-8509.
7. SOROCEANU, I. Caracteristica generală și definirea conceptului de „omor simplu”. În: *Intellectus*, 2021, nr. 3-4, p. 161-166. ISSN 1810-7079.
8. GUIU, M. -K. Clasificarea infracțiunilor în raport cu rezultatul lor. În: *Dreptul*, 2017, nr. 12, p. 137-149. ISSN 1018-0435.
9. BRÎNZA, S., ULIANOVȘCHI, X., STATI, V. et al. *Drept penal. Partea specială. Vol. II*. Chișinău: Cartier, 2005, p. 305. 804 p. ISBN 9975-79-325-8.
10. BRÎNZA, S., STATI, V. *Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol. I*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p. 981. 1328 p. ISBN 978-9975-53-469-7.
11. Legea nr. 207 din 29.07.2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 369-378.
12. Hotărârea Guvernului nr. 879 din 23.12.2015 cu privire la aprobarea cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2015, nr. 347-360.
13. Hotărârea Guvernului nr. 458 din 29.12.2021 privind aprobarea cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2022. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2021, nr. 325-333.
14. STATI, V. Impactul adoptării Legii nr.207/2016 asupra normelor din Capitolul X din partea specială a Codului penal al Republicii Moldova. În: *Актуальные научные исследования в современном мире: XIX Междунар. научн. конф., 26-27 ноября 2016 г., Переяслав-Хмельницкий // Сб. научных трудов*, 2016, Вып. 11, ч. 4, p. 25-29. ISSN 2524-0986.

15. Hotărârea Guvernului nr. 974 din 04.12.2014 privind aprobarea cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2015. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr. 364-365.
16. Directiva 2013/40/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 12.08.2013 privind atacurile împotriva sistemelor informatice și de înlocuire a Deciziei-cadru 2005/222/JAI a Consiliului. [Accesat la 29.07.2022] Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013L0040&from=RO>
17. Convention on Cybercrime. [Accesat la 29.07.2022] Disponibil: <https://rm.coe.int/1680081561>
18. Codul penal al României din 17.07.2009. În: *Monitorul Oficial al României*, 2009, nr. 510.
19. *Codul penal al Regatului Belgiei*. [Accesat la 29.07.2022] Disponibil: codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Belgia-RO.html
20. Codul penal al Republicii Finlanda. [Accesat la 29.07.2022] Disponibil: codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Finlanda-RO.html
21. Уголовный кодекс Российской Федерации. [Accesat la 29.07.2022] Disponibil: <https://www.uk-rf.com>
22. BARBĂNEAGRĂ, A., BERLIBA, V., BÎRGĂU, M. et al. *Codul penal al Republicii Moldova. Comentariul* Sub red. lui A. Barbăneagră. Chișinău: ARC, 2003, p. 569-570. 836 p. ISBN 9975-61-291-1.
23. GUREV, D. Accesul ilegal la informația computerizată: problematica încadrării juridice și soluții. În: *Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”. Rezumatele comunicărilor. Științe juridice și economice. Vol. I*. Chișinău: CEP USM, 2020, p. 54-57. ISBN 978-9975-152-48-8.
24. MARTIN, D., COPETȚCHI, S. Calificarea tentativei de infracțiune. În: *Integrare prin cercetare și inovare. Științe juridice și economice (10-11 noiembrie 2015)*. Chișinău: CEP USM, 2015, p. 53-56. ISBN 978-9975-71-703-8.
25. PARENİUC, A., GHIMPU, A. Tipurile și metodele de săvârșire a infracțiunilor informaționale. În: *Legea și Viața*, 2021, nr. 1-2, p. 54-60. ISSN 1810-309X.
26. Codul penal al Republicii Federale Germania. [Accesat la 29.07.2022] Disponibil: codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Germania-RO.html
27. Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție a României nr. 15 din 14.10.2013 privind interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 42 alin. (1), (2) și (3) din Legea nr. 161/2003, respectiv pentru interpretarea unitară a noțiunii de acces fără drept la un sistem informatic. În: *Monitorul Oficial al României*, 2013, nr. 760.
28. Legea României nr. 161 din 19.04.2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției. În: *Monitorul Oficial al României*, 2003, nr. 279.
29. Sentința Judecătorei sect. Botanica, mun. Chișinău, din 11.12.2014. Dosarul nr. 1-620/2014. [Accesat la 29.07.2022] Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/3798ed32-4281-e411-8112-005056a5d154
30. Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 15.06.2015. Dosarul nr. 1a-805/2015. [Accesat la 29.07.2022] Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/87ea8f58-4316-e511-b888-005056a5d154
31. Sentința Judecătorei sect. Botanica, mun. Chișinău, din 26.02.2016. Dosarul nr. 1-12/2016. [Accesat la 30.07.2022] Disponibil: https://instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/691A992F-6DDC-E511-A1AB-005056A5D154
32. Sentința Judecătorei sect. Botanica, mun. Chișinău, din 30.06.2016. Dosarul nr. 1-163/2016. [Accesat la 30.07.2022] Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/3fd536fe-cd3e-e611-9a6d-005056a5d154
33. Русскевич Е. А. Законодательные подходы к криминализации деяний, связанных с неправомерным доступом к компьютерной информации в странах Содружества Независимых Государств. În: *Журнал зарубежного законодательства и сравнительного правоведения*, 2018, p. 116-121. ISSN 2587-9995.
34. Zlati G. *Tratat de criminalitate informatică. Vol. I*. București: Editura Solomon, 2020, p. 237-238. 658 p. ISBN 978-606-8892-62-7.
35. Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 21.11.2017. Dosarul nr. 1a-842/2017. [Accesat la 30.07.2022] Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/ac0d8691-62f1-e711-80d5-0050568b7027

Date despre autori:

Serghei BRÎNZA, doctor habilitat în drept, profesor universitar, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: decan.dreptsm@yahoo.com

ORCID: 0000-0001-5937-3926

Alexandru STRÎMBEANU, doctorand, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: avocatstrimbeanu@yahoo.ro

ORCID: 0000-0002-7746-6541

Prezentat la 24.10.2022